

Provinciaal Uitvoeringsprogramma Convenant 2010 t/m 2014

Naar een duurzaam gebruik van de Utrechtse bodem en ondergrond

Samen maken we Utrecht mooier

Provinciaal Uitvoeringsprogramma Convenant - Bodem

*Naar een duurzaam gebruik van de
Utrechtse bodem en ondergrond*

2010 tot en met 2014

Maart 2010

Provincie Utrecht

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
LIJST MET AFKORTINGEN	6
1. WERKEN AAN BODEM EN ONDERGROND IN DE PROVINCIE UTRECHT	7
2. ONZE PRIORITEITEN EN MIJLPALEN	10
2.1. UITGANGSPUNTEN.....	10
2.2. PRIORITEITEN	10
2.3. MIJLPALEN.....	11
2.3.1. <i>Mijlpaal 1: januari 2011 (humane spoedlocaties)</i>	11
2.3.2. <i>Mijlpaal 2: 1 september 2011 (midterm review)</i>	11
2.3.3. <i>Mijlpaal 3: 1 maart 2012 (geactualiseerd PUC)</i>	12
2.4. EINDE PROGRAMMAPERIODE.....	13
3. ONZE ACTIVITEITEN	15
3.1. BODEMSANERING.....	15
3.2. GEBIEDSGERICHTE AANPAK	17
3.3. DUURZAAM GEBRUIK ONDERGROND	18
3.4. BIJDRAGEN AAN NATIONAAL BELEID	18
4. FINANCIËLE DEKKING VAN HET PROGRAMMA.....	19
4.1. INLEIDING	19
4.2. BENODIGDE MIDDELEN	19
4.3. FINANCIËLE DEKKING	20
4.4. CONCLUSIES.....	21
BIJLAGE 1 PUC-ONDERDEEL BODEMSANERING	22
BIJLAGE 2 ACHTERGROND CONVENANT ‘BODEMONTWIKKELINGSBELEID EN AANPAK SPOEDLOCATIES’	30

Samenvatting

In dit Provinciaal Uitvoeringsprogramma Convenant (PUC) bieden we een overzicht van onze activiteiten ten aanzien van bodem en ondergrond voor de periode 2010 tot en met 2014. In deze periode werken we op drie fronten aan de uitwerking van het bestuurlijke convenant 'Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties', dat op 10 juli 2009 is getekend:

- De afronding van de bodemsaneringsoperatie. De komende jaren onderzoeken we de bodemverontreinigingen die een ontoelaatbaar risico vormen voor mens en milieu (de zogenaamde spoedlocaties). Bovendien zullen we noodzakelijke maatregelen treffen of voorbereiden om deze risico's weg te nemen dan wel te beheersen.
- De integrale gebiedsgerichte benadering van het grondwater. In een aantal gebieden van onze provincie zullen we Europese, nationale en provinciale doelstellingen omzetten naar een gebiedsaanpak.
- Onze uitwerking van de strategische visie op bodem en ondergrond samen met onze partners in de verschillende regio's van onze provincie.

Groeidocument

Dit PUC is een groeidocument. In de komende periode komen we tot een integrale benadering van bodem en ondergrond waarin duurzame benutting centraal staat. Duurzame benutting wil zeggen dat er een samenhang is tussen het gebruik (daar waar bodem en ondergrond potentie hebben om maatschappelijke functies te vervullen), de bescherming (daar waar het bodemsysteem kwetsbaar is) en de verbetering van bodem en ondergrond (daar waar de kwaliteit onvoldoende is voor de functie die het heeft).

Het toewerken naar deze samenhang is een proces in stappen waarvan het verbeteren, het wegwerken van een erfenis aan spoedeisende bodemverontreinigingen, de eerste is. Om die reden wordt deze versie van het PUC gedomineerd door activiteiten voor de afronding van de bodemsaneringsoperatie. In de periode tot 2012 voegen we daar werkzaamheden aan toe ten aanzien van gebiedsgericht grondwaterbeheer en inrichting van bodem en ondergrond.

Werken aan de afronding van de bodemsaneringsoperatie

In dit PUC is een overzicht opgenomen van onze werkzaamheden die moeten leiden tot afronding van de bodemsaneringsoperatie (uitwerking in bijlage 1). We werken aan vier typen activiteiten:

- Het stimuleren van publieke en private partijen tot bodemsanering. Hiertoe behoren onder meer het verstrekken van subsidie, het inzetten van het juridische instrumentarium en het bieden van informatie over bodemverontreinigingen.
- Het optreden als bodemsaneerder. Er zijn situaties in onze provincie waar geen andere partij de aanpak van een bodemverontreiniging op zich kan nemen. In deze situaties onderzoekt de provincie of er sprake is van een spoedeisende sanering. Als dat geval is, dan zullen door ons maatregelen worden getroffen.
- Het ondersteunen van gemeenten (en hun milieudiensten) bij de aanpak van bodemverontreiniging als onderdeel van de stedelijke vernieuwing. Onze ondersteuning bestaat uit het aanbieden van informatie en specifieke kennis. Bovendien verdelen we op grond van het beleidskader ISV3 budget onder de gemeenten.
- Het uitvoeren van onze wettelijke taken. Deze taken hebben betrekking op vergunningverlening en handhaving & toezicht.

Het beschikbare budget voor bodemsanering bepaalt welke planning we kunnen aanhouden. We zijn ons er goed van bewust dat de beschikbare financiële middelen ten opzichte van de vorige programmaperiode stevig zijn gereduceerd, maar dat de ambities niet minder zijn. De situatie in Utrecht is daarin niet uniek, deze constatering is ook door andere provincies en gemeenten gedaan

en heeft geleid tot een afspraak in het convenant over een midterm review. De midterm review is een tussenbalans die in het najaar van 2011 wordt opgemaakt en waarin wordt onderzocht of ambities en financiële middelen in balans zijn. Tot die tijd wordt gewerkt aan een totaaloverzicht van noodzakelijke maatregelen op spoedlocaties.

Met de huidige informatie en inschattingen verwachten we de komende programmaperiode te weinig middelen te hebben om alle activiteiten uit te voeren waarvan wij vinden dat ze nodig zijn voor de afronding van de bodemsaneringsoperatie. We gebruiken de periode tot aan de midterm review om onze kennis over de bodemverontreinigingen in onze provincie te versterken. Hieruit moet een beeld ontstaan van alle resterende maatregelen om spoedeisende bodemverontreinigingen te saneren dan wel te beheersen. Daartoe voeren we tot aan de midterm review de volgende werkzaamheden uit:

- Onze lopende verplichtingen ten aanzien van onderzoek, sanering en nazorg worden herzien. Activiteiten op locaties zonder spoedeisend karakter zullen we, tenzij er andere zwaarwegende argumenten zijn, afbouwen. Voor de activiteiten die na 1 januari 2015 doorlopen, onderzoeken we of deze (deels) kunnen worden ondergebracht bij een externe organisatie en welke afkoopsom daarbij hoort.
- We analyseren welke werkzaamheden nodig zijn op gasfabrieksterreinen en voormalige stortlocaties (NAVOS-locaties). De locaties zijn bij ons bekend. We onderzoeken welke van deze locaties een spoedeisend karakter hebben en welke maatregelen op deze locaties nodig zijn.
- We onderzoeken de potentieel spoedeisende locaties in het landelijke gebied. Doel van die activiteit is te komen tot een selectie van spoedeisende locaties en een overzicht van noodzakelijke maatregelen voor deze locaties.
- We onderzoeken tot aan de midterm review de extra behoefte aan ondersteuning (juridisch instrumentarium, subsidies, informatie, afkoopsommen) voor de rest van de programmaperiode. Deze ondersteuning heeft vooral betrekking op het aanzetten en over de streep trekken van externe initiatiefnemers.
- Met de gemeenten onderzoeken we welke maatregelen nodig zijn voor spoedeisende bodemsaneringen in het kader van stedelijke vernieuwing (ISV). Bovendien onderzoeken we of het beschikbare budget voor ISV3 daartoe toereikend is.

Mocht uit de midterm review inderdaad blijken dat we onvoldoende financiële middelen hebben, dan prioriteren we onze werkzaamheden. In hoofdstuk 2 is een prioriteitsvolgorde opgenomen, met als hoofdlijn dat humane spoedlocaties de eerste prioriteit hebben, dan de spoedlocaties met verspreidingsrisico en dan de spoedlocaties met ecologisch risico.

Met de kennis van de midterm review voor bodemsanering en de activiteiten die we noodzakelijk achten voor de gebiedsgerichte benadering en inrichting van bodem en ondergrond, verschijnt in 2012 een geactualiseerde versie van dit PUC.

Integrale gebiedsgerichte benadering van het grondwater

In de komende programmaperiode gaan we gebieden identificeren die gebaat zijn bij een integrale gebiedsbenadering. In deze benadering worden verschillende, vaak sectorale, doelstellingen vertaald naar het gebied. In een gebiedsbenadering kunnen deze doelstelling in het maatregelenpakket in samenhang met elkaar worden gebracht. Voorbeelden van gebieden waar dat kan spelen zijn de Heuvelrug en het veenweidegebied.

Voor 2012 hebben we definitief de gebieden benoemd. De werkzaamheden die we daar vervolgens voor uitvoeren, krijgen een plek in de actualisatie van dit PUC.

Inrichting ondergrond

Begin 2010 is onze bodemvisie aan PS gepresenteerd. Het is een nieuw strategisch plan, waarin we beschrijven hoe we de duurzame benutting van bodem en ondergrond zien. De activiteiten die we daarna zullen uitvoeren beschrijven we, samen met onze partners in de regio's, in het geactualiseerde PUC van 2012.

Lijst met Afkortingen

Globis	Geografisch Landelijk Overheids Bodem Informatie Systeem (bodeminformatiesysteem van de provincie). Dit systeem zal in 2010 worden vervangen door het systeem Squit
GS	Gedeputeerde Staten van Utrecht
GWP	Grondwaterplan
GWR	GrondWater Richtlijn
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KRB	KaderRichtlijn Bodem
KRW	KaderRichtlijn Water
MJP	MeerJaren Programma Bodemsanering
NAVOS	NAzorg VOormalige Stortplaatsen
NMP3	Nationaal Milieubeleidsplan 3
NUB	Nota Uitvoeringsbeleid Bodem
PMP	Provinciaal MilieubeleidsPlan
PS	Provinciale Staten van Utrecht
PUC	Provinciaal Uitvoeringsprogramma Convenant
SKB	Stichting Kennisontwikkeling en –transfer Bodem
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
UP	Uitvoeringsprogramma (van het nationale convenant)
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne
Wbb	Wet bodembescherming
Wm	Wet milieubeheer
WP	Waterplan
Wtw	Waterwet

1. Werken aan bodem en ondergrond in de provincie Utrecht

Voor u ligt het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Convenant (PUC). Het beschrijft onze activiteiten ten aanzien van bodem en ondergrond¹ voor de komende vijf jaar, de periode van 2010 tot en met 2014, voor het realiseren van de landelijke afspraken uit het convenant 'Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' (vanaf nu: convenant). In het convenant zijn bestuurlijke nationale afspraken gemaakt over drie thema's: inrichting van bodem en ondergrond, integrale gebiedsgerichte grondwaterbeheer en bodemsanering. In bijlage 2 treft u een toelichting aan op het convenant.

Dit PUC is een groeidocument. De activiteiten in dit PUC worden nu nog gedomineerd door de afronding van de bodemsaneringsoperatie. In de komende jaren voegen we daar activiteiten voortkomend uit de twee andere thema's aan toe. Hierdoor ontstaat begin 2012 een geïntegreerd totaaloverzicht van activiteiten van de provincie Utrecht voor bodem en ondergrond.

In kader 1 is een wegwijzer opgenomen voor verschillende onderdelen in dit PUC.

Kader 1 Wegwijzer PUC

Onderwerp	PUC
Achtergrond van convenant	Bijlage 2
Overzicht van mijlpalen in programmaperiode 2010 tot en met 2014 van de provincie Utrecht	Hoofdstuk 2
Overzicht van prioriteiten ten aanzien van spoedlocaties	Hoofdstuk 2
Uitwerking Uitvoeringsprogramma voor bodemsanering	Bijlage 1
Toelichting op activiteiten voor de uitwerking van het convenant	Hoofdstuk 3
Financiële dekking PUC	Hoofdstuk 4

Focus op spoedeisende bodemsaneringen

In dit PUC leggen we de nadruk op de verbetering van de bodemkwaliteit en vooral op die bodemverontreinigingen waar een spoedeisende sanering nodig is. Het is een thema waar we al drie decennia een actief uitvoeringsbeleid op voeren. In die tijd zijn in onze provincie vele honderden locaties aangepakt. Het gaat om uitgevoerde bodemsaneringen of om afspraken over de beheersing van de bodemverontreiniging.

In het convenant is afgesproken dat de bodemsaneringsoperatie per 1 januari 2016 wordt beëindigd. Alle ondertekenaars, inclusief het Interprovinciaal Overleg (IPO), hebben afgesproken dat de komende 6 jaren worden gebruikt om alle resterende bodemverontreinigingen met een risico voor de volksgezondheid of het milieu (de spoedlocaties) op te sporen en aan te pakken.

Tot 1 januari 2015 zijn er financiële middelen voor bodemsanering beschikbaar, daarna is dat onzeker. We streven ernaar om de bodemsaneringsoperatie binnen onze provinciegrenzen voor die datum af te ronden. Om die reden zijn onze activiteiten afgestemd op de einddatum van dit PUC (1 januari 2015). In het najaar van 2011 beoordelen we of de beschikbare middelen daartoe toereikend zijn (zie toelichting op midterm review in hoofdstuk 2).

Doorlopende verplichtingen bodemsanering

In de afgelopen jaren hebben we voor vele locaties met andere partijen afspraken gemaakt over bodemonderzoek, bodemsanering of nazorg. De verplichtingen die hieruit voortvloeien, komen we na. Wel zijn in dit PUC projectanalyses opgenomen, waarin we (eventueel samen met andere partijen) onderzoeken of voortzetten van activiteiten noodzakelijk is. Bovendien onderzoeken we op welke wijze we de verplichtingen kunnen waarborgen in bijvoorbeeld een nazorgorganisatie.

¹ Daar waar in dit PUC wordt gesproken over bodem of ondergrond, daar wordt de definitie van de ruimtelijke laag Ondergrond aangehouden, zoals die in de ruimtelijke ordening wordt gehanteerd. In bijlage 2 is deze in een kader toegelicht.

Ontwikkeling van een bodemvisie

De twee andere thema's van het convenant, integraal gebiedsgericht grondwaterbeheer en inrichting van bodem en ondergrond, zijn minder ver uitgewerkt. Dat zal de komende jaren wel gebeuren. Voorbeelden van uitwerkingen in de komende jaren zijn de ondergrondse opslag van energie, de gevolgen van de klimaatverandering voor bodem en ondergrond en de toenemende ondergrondse drukte.

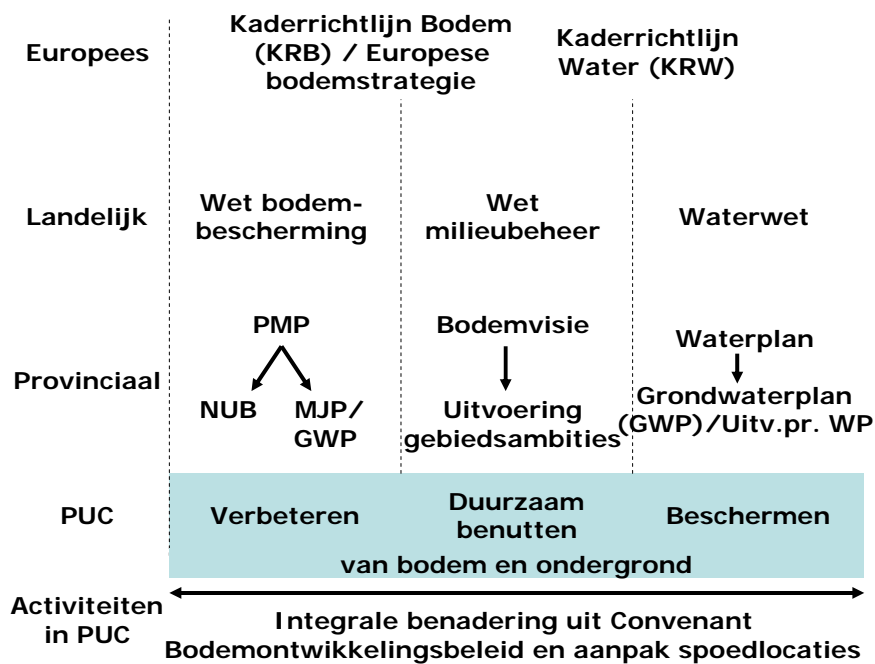
Binnen de provincie Utrecht merken we nu al een zeer sterk toenemende behoefte aan het toepassen van installaties voor de opslag van warmte en koude (WKO). Dat is een kans omdat we daarmee klimaat- en energiedoelstellingen kunnen halen en interessante combinaties met bodemsanering kunnen maken, zoals we zien bij het stationsgebied van Utrecht CS.

We zien verder dat de veranderende neerslagpatronen als gevolg van de klimaatverandering negatieve invloed heeft op de waterhuishouding, de bodemdaling en de uitstoot van broeikasgassen vanuit de bodem naar de atmosfeer in het veenweidegebied.

De voorbeelden én de bodemvisie laten zien dat we bodem en ondergrond in een bredere context dan voorheen benaderen. Dat leidt tot nieuwe beleidsvragen. Hoe we met deze vragen omgaan, hebben we in onze bodemvisie gepresenteerd. Onze bodemvisie heeft betrekking op het duurzaam benutten van bodem en ondergrond. Het beoogt te komen tot afspraken met partijen binnen en buiten de provincies over specifieke gebieden, bijvoorbeeld aan de hand van gebiedsagenda's en gebiedsambities.

Positionering PUC

In het PUC zijn werkzaamheden opgenomen ter verbetering, bescherming en duurzame benutting van bodem en ondergrond. In de huidige versie van dit groeidocument domineren de werkzaamheden voor de verbetering van de bodem en ondergrond (door bodemonderzoek en -sanering). Tot 2012 worden daar werkzaamheden ten aanzien van gebiedsgericht grondwaterbeheer en inrichting van bodem en ondergrond aan toegevoegd. Daarmee ontstaat de integrale benadering, zoals deze met het convenant is bedoeld. In figuur 1 is dit weergegeven. Het PUC wordt gesymboliseerd door de pijl onderin de figuur. Het combineert de werkzaamheden die voortvloeien uit drie strategische plannen van de provincie: het Provinciaal MilieubeleidsPlan (PMP), de bodemvisie en het Waterplan (WP).

Figuur 1 Positionering PUC

De integrale benadering gaat uit van de ruimtelijke laag Ondergrond. In kader 1 van bijlage 2 is de reikwijdte van deze laag toegelicht. Voor deze laag gelden verschillende doelstellingen vanuit Europese richtlijnen en nationale wetten.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt doelstellingen ten aanzien van de ecologische kwaliteit van het water. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van het watersysteem. Dat werkt door in de Wet milieubeheer. Verder heeft Nederland geanticipeerd op de KRW door middel van de Waterwet die per 22 december 2009 van kracht is geworden. De doelstellingen van de KRW en de Waterwet hebben vooral gevolgen voor de wijze waarop we ons grondwater beschermen en de vervuilde waterbodems saneren². Grondwaterbescherming in onze provincie is vooral uitgewerkt in het Grondwaterplan (GWP) en in mindere mate in het Waterplan (WP).

De Kaderrichtlijn Bodem (KRB) is nog niet in werking getreden. De contouren van de KRB zijn vastgelegd in een Europese bodemstrategie, die van zeven bodemfuncties³ uitgaat en daarmee een brede benadering van bodem en ondergrond beoogt. Nederland heeft met de Wet bodembescherming (Wbb) en de Wet milieubeheer (Wm), ten opzichte van andere Europese landen, haar bodemwetgeving al ver uitgewerkt. De nationale wetgeving is door ons uitgewerkt in doelstellingen voor de verbetering van bodem en ondergrond in ons PMP.

Vanwege de Europese (de brede benadering van de KRB en de KRW) en de nationale (de integrale benadering in het convenant ten aanzien van de ruimtelijke laag ondergrond en de afspraken binnen Vitaal Platteland) beleidsontwikkelingen, stellen we een bodemvisie op. Deze heeft vooral betrekking op de duurzame benutting van bodem en ondergrond. Onze bodemvisie wordt begin 2010 een strategisch plan voor bodem en ondergrond, vergelijkbaar met het PMP en het WP. Deze drie strategische plannen zullen in de toekomst voor het PUC richtinggevend zijn voor:

- Het beschermen van bodem en ondergrond. Het Uitvoeringsprogramma van het WP en vooral het GWP gaan onder meer over onze activiteiten ten aanzien van grondwaterbescherming, ondergrondse opslag van energie en integraal gebiedsgericht grondwaterbeheer.
- Het verbeteren van bodem en ondergrond. Het PMP stelt de doelstellingen voor verbetering van de bodemkwaliteit en vooral de chemische kwaliteit. De wijze waarop we dat doen is uitgewerkt in de Nota Uitvoering Bodembeleid (NUB). Het MeerJaren Programma (MJP) Bodemsanering programmeerde tot 2010 de activiteiten ten aanzien van de verbetering van de bodemkwaliteit. Vanaf 1 januari 2010 zal dat in dit PUC gebeuren.
- Het duurzaam benutten van bodem en ondergrond, zoals zal zijn omschreven in onze bodemvisie. De bodemvisie zal de komende jaren gebiedsgericht worden uitgewerkt.

² Ten aanzien van de sanering van verontreinigde waterbodems is een nieuwe situatie ontstaan. In bijlage 1 wordt hier nader op ingegaan.

³ De zeven bodemfuncties volgens de Europese bodemstrategie zijn: 1) productie van biomassa, 2) buffer & reactor, 3) dragen menselijke en maatschappelijke activiteiten, 4) levering van ruwe grondstoffen, 5) habitat & bewaren van biodiversiteit, 6) conservering van geologische, archeologische en cultureel erfgoed en 7) weerstand & veerkracht. De bodemfuncties vertegenwoordigen de potenties van de bodem voor bodemgebruikers.

2. Onze prioriteiten en mijlpalen

In de komende 5 jaar zullen we komen tot een integrale benadering van bodem en ondergrond waarin duurzame benutting van bodem en ondergrond centraal staat. Dat is een proces in stappen, waarbij het wegwerken van een erfenis aan spoedeisende bodemverontreinigingen de eerste is. Deze stappen hebben we benoemd aan de hand van een aantal mijlpalen (uitgedrukt in tussentijds te bereiken doelen). Deze mijlpalen zijn gerelateerd aan onze prioriteiten voor de komende 5 jaar.

2.1. *Uitgangspunten*

In de mijlpalen zijn termen opgenomen die mogelijk op verschillende wijze kunnen worden uitgelegd. Ten aanzien van deze termen hebben we de onderstaande uitgangspunten geformuleerd:

- De mijlpalen in dit hoofdstuk hebben betrekking op de locaties die door ons moeten worden opgepakt. Het betreft spoedlocaties waarvoor er geen externe initiatiefnemer, veroorzaker of aansprakelijke eigenaar is.
- De mijlpalen geven een ambitieniveau aan die we ook zullen opleggen aan alle andere bodemsaneringen in onze provincie. Dat uit zich in:
 - Het beleidskader voor de derde periode van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV3) waarin de randvoorwaarden voor bodemsanering binnen stedelijke vernieuwingsprojecten worden uitgewerkt. Deze bodemsaneringen worden begeleid of uitgevoerd door gemeenten.
 - Ons stimuleringsbeleid ten aanzien van externe initiatiefnemers, veroorzakers of aansprakelijke eigenaren. In bijlage 1 zijn onze mogelijkheden daartoe opgesomd onder de kopjes ‘Stimulering derden’, ‘Subsidieregeling voor particulieren’ en ‘Bedrijvenregeling’ en ‘Vergunningverlening’. Het gaat zowel om de inzet van subsidies als om de inzet van het juridische instrumentarium om partijen zover te krijgen initiatief te nemen tot onderzoek of sanering.
- Dit PUC heeft betrekking op landbodems, waterbodemsaneringen die voor 1 januari 2010 zijn beschikt en de waterbodemverontreinigingen die het gevolg zijn van landbodemverontreiniging (door verspreiding van verontreinigingen vanuit de landbodem naar het watersysteem)⁴. Met wat we nu weten, staan er in de komende programmaperiode geen waterbodemsaneringen op stapel, waarvoor we in dit PUC geld moeten reserveren.
- Gebiedsgericht werken aan duurzame benutting van bodem en ondergrond en een robuust bodem- en watersysteem heeft de voorkeur. In het kader van de uitwerking van het WP en het GWP starten we een aantal gebiedsgerichte projecten.
- We maken gebruik van kennis uit landelijke werkgroepen van het Uitvoeringsprogramma (UP) van het convenant. Dit UP is de uitgelezen mogelijkheid om ervaringen met andere provincies en de gemeenten van Nederland te delen.

2.2. *Prioriteiten*

We verwachten dat er voor de komende 5 jaar onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn om alle afspraken binnen het convenant te kunnen uitvoeren. Enerzijds is dat een gevolg van de gekrompen rijksbijdrage voor bodemsanering. Anderzijds bemoeilijkt de economische crisis de mogelijkheden van marktparticipatie aan bodemsaneringen. De overige provincies hebben dezelfde verwachting. Om die reden hebben IPO en VNG een side letter opgesteld en is in het convenant een

⁴ De situatie ten aanzien van de sanering van waterbodemverontreinigingen is met de inwerkingtreding van de Waterwet gewijzigd. In bijlage 2 is daar een toelichting over opgenomen.

afpraak over een midterm review opgenomen. Dit is een tussenbalans die uiterlijk najaar 2011 zal worden opgemaakt, om te bezien of we voldoende financiële middelen hebben om de ambities van het convenant te realiseren. De midterm review heeft vooral betrekking op de aanpak van spoedlocaties.

Om de tussenbalans van de midterm review ten aanzien van het verbeteringsproces te kunnen opmaken is het noodzakelijk dat we in 2011 weten welke spoedlocaties we tot 1 januari 2015 moeten aanpakken. Dat doen we door bodemonderzoek of saneringsonderzoek te doen op locaties waar we nu nog te weinig van weten. Verder zullen we in 2010 onze activiteiten, die doorlopen uit de vorige programmaperiode, herzien. In projectanalyses onderzoeken we of vervolgvacatures nodig zijn omwille van spoedeisendheid, bestuurlijke afspraken en andere zwaarwegende argumenten. Als vervolgvacatures nodig zijn, dan zullen deze worden gecontinueerd.

Met deze activiteiten ontstaat na de midterm review een overzicht van alle spoedlocaties die we als provincie moeten aanpakken. Bij de aanpak van deze spoedlocaties hanteren we de volgende prioriteitsvolgorde:

1. Maatregelen voor humane spoedlocaties.
2. (Gebiedsgerichte) maatregelen voor spoedeisende grondwaterverontreinigingen in beschermde gebieden. Daarbij gaat het om de beschermingsgebieden voor de winning van drinkwater en Natura 2000-gebieden.
3. Maatregelen voor spoedeisende grondwaterverontreinigingen op basis van overige argumenten binnen het verspreidingscriterium.
4. Maatregelen voor spoedeisende bodemverontreinigingen op basis van ecologische risico's.

2.3. Mijlpalen

We hebben drie mijlpalen benoemd. De eerste twee mijlpalen (paragraaf 2.3.1 en 2.3.2) zijn afgeleid van de landelijke midterm review, zoals afgesproken in het convenant. De gevolgen van de midterm review voor de werkzaamheden in de periode 2012 tot 1 januari 2015 worden vastgelegd in een geactualiseerd PUC. De totstandkoming hiervan is de derde mijlpaal (paragraaf 2.3.3). In figuur 2 zijn de mijlpalen in een tijdspad uitgezet.

2.3.1. Mijlpaal 1: januari 2011 (humane spoedlocaties)

In het convenant is afgesproken dat we, met het oog op de midterm review, vóór 1 januari 2011 weten welke maatregelen moeten worden getroffen op de humane spoedlocaties. Tot 1 januari 2011 gaan we op zoek naar deze locaties, waarbij we het onderstaande nastreven:

Spoedeisende locaties:

Op alle locaties met een humane spoedeisende sanering is voldoende bodemonderzoek gedaan om te kunnen bepalen welke sanerende of beheersende maatregelen moeten worden getroffen. De maatregelen die moeten worden getroffen, zijn vastgelegd in een saneringsplan of in een keuze voor een saneringsvariant in een saneringsonderzoek.

2.3.2. Mijlpaal 2: 1 september 2011 (midterm review)

De midterm review is onze tweede mijlpaal. Het convenant noemt daarbij najaar 2011 en wij hebben daar de datum van 1 september 2011 aan verbonden. Daarin willen we niet alleen inzicht

hebben in de spoedlocaties, maar ook in de gebieden waar we met een gebiedsgerichte aanpak aan de slag gaan. We willen op 1 september 2011 het onderstaande hebben bereikt.

Spoedeisende locaties:

Op alle locaties met een spoedeisende sanering vanwege risico's voor verspreiding of ecologie (overige spoedlocaties) is voldoende bodemonderzoek gedaan om te kunnen bepalen of sanerende of beheersende maatregelen moeten worden getroffen.

We (eventueel samen met andere organisaties) hebben voor alle locaties waarvoor we zorgactiviteiten uitvoeren, een projectanalyse gedaan. Daarin onderzoeken we de mogelijkheden van het afbouwen of stopzetten van deze activiteiten. In de projectanalyse wordt gekeken naar de spoedeisendheid van de verontreiniging, bestuurlijke afspraken en andere zwaarwegende argumenten.

Voor voormalige gasfabrieksterreinen, waterbodems en voormalige stortlocaties (NAVOS-locaties) voeren we eveneens een projectanalyse uit. Voor deze locaties willen we weten of en hoe we vervolgactiviteiten inzetten. Ook voor deze locaties wordt gekeken naar de spoedeisendheid van de verontreiniging, bestuurlijke afspraken en andere zwaarwegende argumenten.

Voor vele locaties staat niet de provincie, maar staan externe initiatiefnemers (veroorzakers, aanspreekbare eigenaren, projectontwikkelaars) aan de lat. Op 1 september 2011 hebben we een overzicht van de waarschijnlijke extra behoefte aan ondersteuning. Daarbij denken we aan subsidie, afkoopsommen en de inzet van het juridische instrumentarium. Vooral ten aanzien van het laatste verwachten we dat een grote extra inspanning nodig is, om aanspreekbare eigenaren en veroorzakers van bodemverontreiniging op hun verantwoordelijkheid aan te spreken.

Samen met de gemeenten hebben we een overzicht over de toereikendheid van het beschikbare budget voor ISV3. Bovendien hebben we met de gemeenten een afspraak gemaakt over de verdeling van de beschikbare middelen.

Gebiedsgericht werken en ondergrond:

We hebben gebieden geïdentificeerd die in aanmerking komen voor een gebiedsgerichte aanpak. Op hoofdlijnen is een gebiedsagenda beschreven waarin staat wat we met de gebiedsgerichte aanpak willen bereiken, wat daartoe de te nemen stappen zijn en welke rolverdeling tussen de meest relevante partners wordt aangehouden. De gebiedsagenda is een gezamenlijk product van deze partners

We ontwikkelen een beleidskader. Hierin is aangegeven wat we nodig hebben om een gebiedsgerichte aanpak mogelijk te maken.

2.3.3. Mijlpaal 3: 1 maart 2012 (geactualiseerd PUC)

Op 1 maart 2012 hebben we in het PUC de activiteiten voor beschermen, duurzaam benutten en verbeteren geïntegreerd tot één Uitvoeringsprogramma (een geactualiseerd PUC). Hierin zijn ook de werkzaamheden in gebieden vanuit de bodemvisie en activiteiten uit het GWP met betrekking tot grondwater opgenomen.

2.4. Einde programmaperiode

Uit de midterm review zal moeten blijken of de beschikbaarheid van financiële middelen en de ambitie om de bodemsaneringsoperatie op 1 januari 2015 te beëindigen in balans zijn. Deze beoordeling vindt plaats op een totaal van maatregelen op alle spoedlocaties waar de provincie het initiatief moet nemen. Mocht blijken dat we onvoldoende financiële middelen hebben, dan prioriteren we de werkzaamheden. De prioritering, zoals opgesomd in paragraaf 2.2, zal daarbij als leidraad dienen voor het verbeteringsproces.

Als de financiële middelen en de ambitie wel in balans zijn, dan hebben we aan het einde van de programmaperiode het volgende bereikt.

Spoedeisende locaties:

Alle potentiële spoedlocaties zijn voldoende onderzocht om spoed uit te sluiten dan wel vast te stellen. Voor alle spoedlocaties is een beschikking over de spoedeisendheid vastgesteld.

Voor de humane spoedlocaties hebben we een beschikking vastgesteld over het saneringsplan en zijn maatregelen genomen om de verontreiniging te saneren of te beheersen.

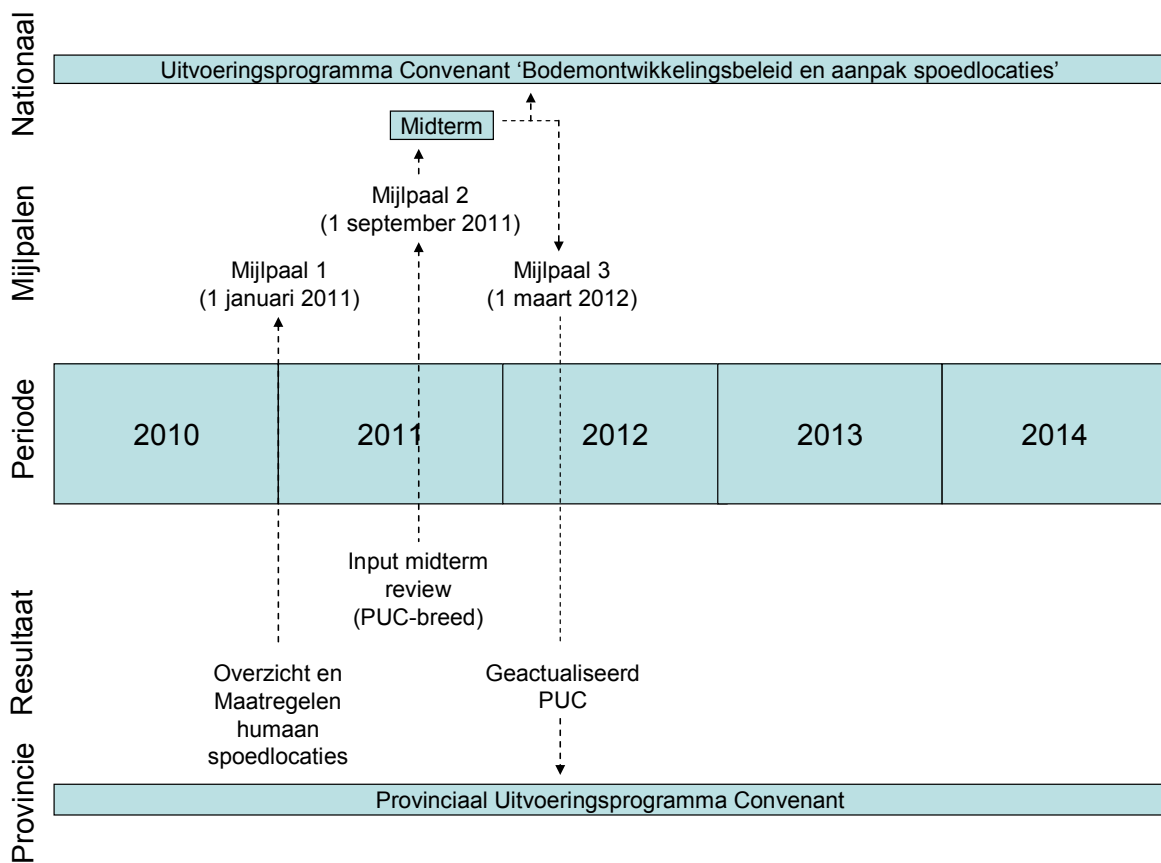
Voor de overige spoedlocaties zijn de maatregelen vastgelegd in een saneringsplan of in een keuze voor een saneringsvariant in een saneringsonderzoek. We streven ernaar om deze maatregelen zoveel als mogelijk voor het einde van de programmaperiode te hebben vastgelegd in een beschikking en te hebben uitgevoerd.

Aan het einde van de programmaperiode hebben we inzicht in de benodigde financiële middelen voor nazorglocaties in de programmaperiode na 1 januari 2015.

Gebiedsgericht werken en ondergrond:

Voor de geselecteerde gebieden zijn gebiedsagenda's vastgesteld waarin staat wat we met de gebiedsgerichte aanpak willen bereiken, wat daartoe te nemen stappen zijn en welke rolverdeling tussen de meest relevante partners wordt aangehouden. De gebiedsagenda is een gezamenlijk product van deze partners.

De noodzakelijke randvoorwaarden voor een gebiedsgerichte aanpak, zoals vastgesteld in het beleidskader, zijn geïmplementeerd in onze strategische plannen en (waar nodig) in onze verordeningen.

Figuur 2 Tijdslijn

Toelichting figuur 2

In dit figuur zijn de mijlpalen in een tijdslijn gezet. Tot aan de nationale midterm review wordt ingezet op het verkrijgen van een overzicht van alle activiteiten voor het PUC, waarbij de activiteiten op humane-spoedlocaties voorrang krijgen. Tijdens de midterm review worden de ambities en beschikbare middelen ten aanzien van bodemsanering afgewogen. Bovendien wordt de gebiedsgerichte aanpak, voortkomend uit de bodemvisie, aan het PUC toegevoegd. Op basis van deze keuzes wordt dit PUC geactualiseerd (mijlpaal 3).

3. Onze activiteiten

3.1. Bodemsanering

In bijlage 1 zijn onze activiteiten ten behoeve van de afronding van de bodemsaneringsoperatie beschreven. Deze kunnen worden samengevat in de volgende hoofdlijnen:

- Stimuleren van publieke en private partijen tot bodemsanering.
- Provincie als initiatiefnemer.
- Wettelijke taken.

Daarnaast hebben we een taak ten aanzien van de stedelijke vernieuwing en ISV. Onze ondersteuning bestaat uit het ondersteunen van de gemeenten en het verdelen van het ISV3-budget. Dit is de vierde hoofdlijn in deze paragraaf.

Stimuleren van publieke en private partijen tot bodemsanering

Uit onze jaarverslagen bodemsanering van de afgelopen jaren blijkt dat veel bodemsaneringen in Utrecht worden uitgevoerd door externe initiatiefnemers. De provincie heeft een actief stimuleringsbeleid waar het gaat om bodemsanering en ruimtelijke ontwikkelingen met elkaar te combineren.

In bijlage 1 is aangegeven welke middelen we beschikbaar stellen om externe initiatiefnemers te stimuleren. De activiteiten bestaan uit het beschikbaar stellen van informatie over bodemverontreinigingen (bodemloket, beantwoorden van vragen) en het ondersteunen van externe initiatiefnemers met kennis en ervaring. Daarnaast zetten we juridische instrumenten in om veroorzakers en schuldige eigenaren van bodemverontreinigingen aan te zetten tot actie. Specifieke instrumenten zijn de landelijke Bedrijvenregeling en onze subsidieverordening. De regelingen bieden financiële steun voor respectievelijk bedrijven en particulieren.

Ten aanzien van de waterbodemsanering gaat met de inwerkingtreding van de Waterwet een belangrijke verandering in. De aanpak van waterbodemverontreiniging wordt dan niet langer op haar spoedeisende karakter (op grond van de Wbb) beoordeeld, maar op haar functie binnen het watersysteem. Alleen op die plaatsen waar waterbodemverontreiniging het functioneren van het watersysteem belemmert, zal een 'sanering' worden uitgevoerd. Deze aanpak ligt vanaf 2010 bij de waterschappen. Samen met hen zullen we de periode tot aan de midterm review gebruiken om te bezien of de overdracht van dit dossier goed verloopt.

Provincie als initiatiefnemer

Voor spoedeisende bodemverontreinigingen binnen het landelijke gebied van ons beheergebied⁵ zonder externe initiatiefnemer, veroorzaker of aansprakelijk eigenaar nemen wij het initiatief. Gemeenten doen dit voor het stedelijke gebied (zie ook verderop onder ISV). In de periode tot 1 januari 2011 concentreren we ons daarbij op de humane spoedlocaties. Dankzij onze studies in het verleden hebben we het aantal locaties waar we nog onvoldoende van weten, kunnen terugbrengen tot een beperkt aantal locaties. Deze locaties zullen we tot 2011 onderzoeken en noodzakelijke maatregelen vastleggen in een saneringsplan dan wel een keuze voor een saneringsvariant vastleggen in een saneringsonderzoek.

Naast deze activiteiten hebben we diverse projecten lopen die voortkomen uit afspraken in het verleden. Het gaat bijvoorbeeld om voormalige stortplaatsen, gasfabrieksterreinen, lopende

⁵ De provincie is bevoegd gezag voor alle bodemsaneringen in de provincie, met uitzondering van landbodemsaneringen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Voor waterbodems is een nieuwe situatie ontstaan. (zie ook bijlage 1, begrotingspost 4 voor een toelichting). De werkzaamheden in de uitzonderingsgebieden maken geen onderdeel uit van dit PUC.

onderzoeks- of saneringslocaties, en afgeronde saneringen met een nazorgprogramma. We continueren deze projecten, maar zullen (eventueel samen met andere organisaties) in projectanalyses onderzoeken of deze werkzaamheden ook in de toekomst nodig zijn. Met dit project verwachten we de kosten te reduceren, zodat we onze aandacht volledig kunnen richten op de spoedlocaties. In de projectanalyses onderzoeken we:

- Spoedeisendheid. We zullen in de toekomst alleen als initiatiefnemer optreden als er sprake is van een spoedeisende situatie.
- Bestuurlijke afspraken. We zullen nagaan in hoeverre we verplichtingen zijn aangegaan over onze activiteiten, die we contractueel moeten continueren.
- Tenslotte kunnen er andere zwaarwegende argumenten zijn om alsnog een onderzoek- of nazorgtraject voort te zetten.

Wettelijke taken

We voeren als bevoegd gezag Wbb verschillende wettelijke taken uit.

De eerste wettelijke taak is die van vergunningverlening. Op grond van de Wbb geven we beschikkingen af over de spoedeisendheid van een verontreiniging, het saneringsplan, het evaluatierapport van een sanering en het nazorgplan. Dit kunnen afzonderlijke beschikkingsmomenten zijn, maar in de praktijk worden deze momenten ook wel gecombineerd. Bovendien wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van meldingen op grond van het Besluit Uniforme Saneringen, waarmee een administratieve lastenverlichting is bereikt.

Naast het beoordelen van meldingen en het voorbereiden van beschikkingen zien we toe op naleving van de beschikkingen. Daarbij gaat het om een administratieve handhaving en om handhaving en toezicht in het veld.

Verder hebben we een wettelijke taak ten aanzien van spoedeisende bodemverontreinigingen die door externe partijen moeten worden opgepakt. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de inzet van het juridische instrumentarium tegen veroorzakers of schuldige eigenaren of het begeleiden van bedrijven die gebruik maken van de Bedrijvenregeling. We verwachten dat deze activiteiten de komende jaren toenemen, omdat ook voor deze bodemverontreinigingen de deadline van de bodemsaneringsoperatie geldt.

We voorzien dat de afronding van de bodemsaneringsoperatie leidt tot behoefte aan extra inzet door onze medewerkers bij de inzet van het juridische instrumentarium. Deze behoefte zullen we in het kader van de midterm review onderzoeken.

Ondersteuning gemeenten (ISV)

Bodemsanering in stedelijk gebied is onderdeel van het stedelijke vernieuwingsbeleid. De verantwoordelijkheid voor het behalen van de prestaties die zijn afgesproken in het convenant ligt primair bij de gemeenten. Het is onze taak om de gemeenten daarbij te begeleiden en het beschikbare ISV3-budget⁶ over de gemeenten te verdelen. Als formele subsidieontvanger zullen wij in de komende periode monitoren in hoeverre de doelstellingen door de gemeenten worden behaald.

Onze prioriteiten en mijlpalen van het vorige hoofdstuk zijn ook van toepassing op de werkzaamheden in het kader van stedelijke vernieuwing. Hoewel we ons achter de afspraken in het convenant scharen, zijn wij ons ervan bewust dat het ISV3-budget zeer beperkt is. Het rijksbudget voor ons voor de periode 2010 tot en met 2014 bedraagt €4,61 miljoen, bijna een derde van het budget van de voorgaande periode. We zullen, samen met de gemeenten, van de midterm review gebruik maken om te bezien hoe we de €4,61 miljoen over de gemeenten zullen verdelen. Tot de

⁶ Het beschikbare budget voor bodemsanering in het stedelijke gebied van de niet-rechtstreekse gemeenten maakt integraal onderdeel uit van het op 1 januari 2011 te decentraliseren ISV.

midterm review stellen we aan de gemeenten budget beschikbaar om te onderzoeken waar de spoedlocaties in het stedelijke gebied liggen, wat de saneringskosten zijn, en stellen we middelen beschikbaar voor de aanpak van spoedlocaties.

Voor het ISV3 is een rijksbeleidskader beschikbaar. Voor het onderdeel bodem wordt in dat kader verwezen naar de afspraken die zijn gemaakt in het convenant. Het rijksbeleidskader biedt de mogelijkheid om in een provinciaal beleidskader, op basis waarvan wij de gemeentelijke projectplannen toetsen, accenten aan te brengen. In het beleidskader gaan we in op de prioriteiten die we voor dit beleid hebben vastgesteld. Deze prioriteiten gaan uit van onze doelstellingen ten aanzien van bodemsanering, zoals in dit PUC zijn opgenomen (paragraaf 2.2).

Gezien de reductie van het ISV-budget zijn we genoodzaakt om onze inzet voor de begeleiding van gemeenten te beperken. Hadden we in de programmaperiode tot 2010 (ISV-2) nog gemiddeld 1 fte beschikbaar voor de begeleiding van gemeenten en de monitoring van de voortgang. In de komende periode zullen we onze inzet terugbrengen naar 0,5 fte. Zodoende blijft er meer geld over voor projecten van de gemeenten.

Omdat we veel belang hechten aan een goede ondersteuning van gemeenten, zullen wij samen met gemeenten een weg zoeken die minder inzet vraagt en even effectief is. Vanzelfsprekend blijven wij voor ondersteuning van en als sparringspartner voor gemeenten beschikbaar. Wel zullen wij een aantal aspecten, die leiden tot veelgestelde vragen, nader uitwerken in ons beleidskader.

Een belangrijke rol van de provincie in het stedelijke gebied is de inzet van het juridische instrumentarium Wbb bij bedrijfsterreinen waar aanwezige verontreiniging (mogelijk) risico's met zich meebrengt. We zullen met de gemeenten maatwerkafspraken maken over een daadkrachtige strategie om ook deze locaties voor de mijlpalen van hoofdstuk 2 aangepakt te krijgen. Daarbij gaan we uit van de volgende algemene lijn:

- Gemeenten richten zich op het uitvoeren van bodemonderzoek en –sanering op potentiële spoedlocaties in het stedelijke gebied. Wij passen, op verzoek van de gemeente, het juridische instrumentarium toe.
- De provincie richt zich op het uitvoeren van bodemonderzoek en –sanering op potentiële spoedlocaties in het landelijke gebied.

3.2. *Gebiedsgerichte aanpak*

In het convenant zijn afspraken gemaakt over gebiedsgericht beheer van het grondwater. Ook voor de aanpak van andere grootschalige bodemonderwerpen (bodemdaling, ophooglagen) of grote ruimtelijke projecten biedt een gebiedsgerichte aanpak mogelijkheden om bodemambities te realiseren. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan de volgende type gebieden:

- Grondwaterbeschermingsgebieden, waar Europese en nationale doelstellingen ten aanzien van de ecologische en chemische bodemkwaliteit samen komen.
- Gebieden met een grootschalig bodemprobleem, voortkomend uit bodemdaling, bodemverontreiniging of grondwaterkwaliteit.
- Gebieden met ruimtelijke plannen. Binnen deze plannen wordt de inbreng van bodem en ondergrond bestudeerd.

We zullen in de programmaperiode 2010 tot en met 2014 gebieden benoemen waar een gebiedsgerichte aanpak zal worden opgepakt. Waarschijnlijk behoren het veenweidegebied en de Heuvelrug tot deze gebieden (zie kader 2). We zullen de komende periode in gesprek gaan met partners in de provincie Utrecht om uiterlijk 1 september 2011 te komen tot een definitieve keuze.

Kader 2 Twee voorbeelden van gebiedsgerichte aanpak in de provincie Utrecht

<p>Voorbeeld: Utrechtse Heuvelrug Een voorbeeld van een integraal, multi-sectoraal project in de provincie Utrecht kan de Utrechtse Heuvelrug zijn. Delen van het gebied zijn ingericht voor natuur of aangewezen als grondwaterbeschermings- en waterwingebied. Daarnaast zijn er diepe grootschalige grondwaterverontreinigingen en wordt duurzame bodemenergie gestimuleerd. Met alle betrokken lokale overheden, waterschappen en drinkwaterbedrijven en overige maatschappelijke organisaties zullen we een studie verrichten naar de haalbaarheid van een integrale, gebiedsgerichte aanpak van dit gebied.</p>	<p>Voorbeeld: Veenweidegebied Bodemdaling, klimaatverandering en bodemgebruik zijn belangrijke aandachtspunten voor de toekomst van het veenweidegebied. Om hierop in te kunnen spelen is het belangrijk om te weten waar bodem en ondergrond mogelijkheden bieden om de kernkwaliteiten van het veenweidegebied te behouden of te ontwikkelen zonder dat dit voor verdere bodemdaling zorgt. Dus, waar biedt bodem en ondergrond de beste kansen om rendabele en duurzame landbouw te bedrijven en waar kan welke natuur het best tot ontwikkeling komen. Alleen met de antwoorden op deze vragen kunnen keuzes gemaakt worden voor een goed betaalbare en beheersbare inrichting van het veenweidegebied.</p>
--	--

Verder zullen we een beleidskader opstellen voor de gebiedsgerichte aanpak, gebruik makend van onze ervaringen in het verleden. Voorbeelden daarvan zijn de toemaakdekken rondom de Ronde Venen, de grondwaterproblematiek bij Zeist en binnenstedelijke ophooglagen in oude stedelijke kernen. Daarnaast bieden de bestuurlijke afspraken in het convenant nieuwe kansen. In het beleidskader maken we afspraken over de randvoorwaarden van gebiedsgerichte aanpakken. Waar nodig zullen we beleid maken of aanpassen.

3.3. Duurzaam gebruik ondergrond

Steeds meer partijen onderkennen de bijdrage van ondergrond voor maatschappelijke opgaven, zoals ruimtelijke inrichting, de aanpak van klimaatverandering en de productie van voedsel, natuur, water en delfstoffen. In hoofdstuk 1 hebben we enkele voorbeelden opgenomen waaruit blijkt dat de ondergrondse drukte leidt tot nieuwe beleidsvragen. De provincie heeft in 2008 deze vragen opgepakt, door te starten met het opstellen van een bodemvisie. Deze is begin 2010 gepresenteerd.

In de komende periode zal de bodemvisie, nadat deze door PS is vastgesteld, samen met andere organisaties binnen de provincie worden uitgewerkt in de vorm van gebiedsagenda's. De werkzaamheden die we daartoe zullen ondernemen, voegen we begin 2012 toe aan dit PUC.

3.4. Bijdragen aan nationaal beleid

We dragen bij aan de ontwikkeling van nationaal beleid, onder meer door deel te nemen aan verschillende landelijke werkgroepen. Het gaat zowel om IPO-werkgroepen alsmede om beleidsprojecten van VROM.

In het UP van het convenant werken provincies, waterschappen, het Rijk en gemeenten samen aan de uitwerking van de afspraken. Daarin zit een belangrijk element van ervaringen en kennis delen. Wij dragen daar ons steentje aan bij, onder meer in de werkgroep die de samenhang tussen energiedoelstellingen (stimuleren van bodemenergie) en de bescherming van het bodemsysteem versterkt en uitwerkt in nieuwe regelgeving.

Zodra het UP meer vorm en inhoud heeft, zullen we onderzoeken op welke andere plekken we een bijdrage kunnen leveren.

4. Financiële dekking van het programma

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de benodigde en beschikbare middelen voor dit PUC. In paragraaf 4.4 zijn conclusies getrokken over de dekking van de benodigde middelen en is aangegeven wat daar de consequenties van zijn.

4.2. Benodigde middelen

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het benodigde budget voor de uitvoering van dit PUC. In de tabel zijn diverse posten opgenomen:

- Bodemsanering: de kostenraming voor bodemsanering is in bijlage 1 gedetailleerd weergegeven en toegelicht.
- Het Rijksbudget voor ISV3: deze zal worden verdeeld onder de gemeenten. Hiervoor wordt een apart beleidskader opgesteld (zie de vierde hoofdlijn in paragraaf 3.1). Het beschikbare budget zal waarschijnlijk te weinig zijn voor de benodigde werkzaamheden. In de midterm review zullen we dit onderzoeken.
- Gebiedsgerichte aanpak: in tabel 2 is weergegeven hoe de kosten voor de gebiedsgerichte aanpak zijn verdeeld:
- Ondergrond: de kosten voor de uitwerking van de bodemvisie zijn opgenomen in tabel 3.
- Bijdragen aan landelijk beleid: dit betreft ondermeer BOOG, IPO werkgroep bodemenergie, IPO werkgroep duurzaam gebruik ondergrond.
- Onvoorzien.

Ten aanzien van de posten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- Binnen uitvoeringsprojecten bestaat een bandbreedte ten aanzien van de kostenraming. Hoe minder van een locatie bekend is, des te groter deze bandbreedte is. In de kostenraming van de posten van bodemsanering zijn we uitgegaan van de onderkant van de bandbreedte.
- In de kostenposten zijn geen financiële middelen opgenomen voor waterbodemsanering. Op dit moment zijn er geen projecten bekend waarvoor we middelen moeten reserveren (zie ook punt 4 van bijlage 1).
- We onderzoeken de mogelijkheden om nazorg over te dragen aan een externe organisatie. In de kostenraming is geen rekening gehouden met eventuele afkoopsommen voor deze projecten.

Tabel 1 Benodigde middelen totaal

THEMA/project	Financieringskader	Totale kosten
Bodemsanering	DUB	€ 8.909.351
ISV3	ISV3	PM
Gebiedsgerichte aanpak	DUB/PMP	€ 476.840
Ondergrond	PMP/GWP	€ 3.107.400
Bijdragen aan landelijk beleid	DUB	€ 122.400
Onvoorzien	DUB	€ 554.472
TOTAAL		€13.170.463 + PM

Legenda financieringskader:

DUB	Decentralisatie Uitkering Bodem
ISV3	Budget voor stedelijke vernieuwing
GWP	Budget in kader van Grondwaterplan
PMP	Budget in kader van Provinciaal MilieubeleidsPlan

Tabel 2 Benodigde middelen voor gebiedsgerichte aanpak

GEBIEDSGERICHTE AANPAK	Financieringskader	Totale kosten
1. Identificeren gebieden	DUB	€ 40.880
2. Beleidontwikkeling	DUB	€ 84.000
3. Gebiedsgerichte aanpak	DUB	€ 262.200
	PMP	€ 89.760
TOTAAL		€476.840

Tabel 3 Benodigde middelen voor inrichting ondergrond

ONDERGROND	Financieringskader	Totale kosten
1. Uitvoering bodemvisie	PMP	€1.143.400
2. Gebiedsgericht grondwaterbeheer en bodemenergie	GWP	€1.964.000
TOTAAL		€3.107.400

4.3. Financiële dekking

De werkzaamheden van het PUC worden gefinancierd vanuit meerdere geldstromen. In tabel 4 is hiervan een overzicht opgenomen. Onder de tabel zijn de geldstromen toegelicht.

Tabel 4 Beschikbare middelen

Onderdeel	Totaal
Decentralisatie uitkering – DUB (Rijk)	€ 7.100.000
ISV3 (Rijk)	€ 4.610.000
PMP (provincie)	€ 2.650.400
Grondwaterplan (provincie)	€ 1.258.000
Totaal	€15.618.400

Toelichting op geldstromen in tabel 4:

- De Decentralisatie Uitkering Bodem (zie kader 3 voor een toelichting) is de opvolger van de bijdrageregeling Wbb. Voor de periode van 2010 tot en met 2014 komt €7.100.000 voor de provincie beschikbaar;
- Het ISV3. De bijdrage voor ISV3 die de provincie Utrecht ontvangt voor de periode 2010 tot en met 2014 bedraagt €4.610.000. De Minister van VROM zal een voorstel tot wetwijziging in de Ministerraad brengen om te bewerkstelligen dat de ISV-middelen per 2011 via een decentralisatie-uitkering beschikbaar kunnen worden gesteld. De middelen voor ISV3 worden ingezet voor activiteiten ten aanzien van bodem en ondergrond in de binnenstedelijke gebieden van de niet-rechtstreekse gemeenten. De provincie heeft een begeleidende rol ten aanzien van de Utrechtse niet-rechtstreekse gemeenten. Voor de begeleidende rol heeft ze een bedrag van 210.000 euro gereserveerd. Daarnaast zal een bedrag van 200.000 euro worden achtergehouden ten behoeve van een subsidieregeling voor particulieren in stedelijk gebied. De overige €4.2 miljoen worden verstrekt aan de gemeenten (zie ook de tekst over ISV3 in paragraaf 3.1).
- In het PMP van de provincie Utrecht zijn vaste vergoedingen opgenomen voor de nazorg van gesloten stortplaatsen, het opstellen en uitvoeren van de bodemvisie en de uitvoering van het baggerbeleid. Deze werkzaamheden maken onderdeel uit van dit PUC.
- In het GWP van de provincie Utrecht zijn activiteiten ten aanzien van bodemenergie en gebiedsgericht beleid opgenomen. Deze werkzaamheden maken onderdeel uit van dit PUC.

Kader 3 Achtergrond decentralisatie-uitkering

Een decentralisatie-uitkering is onderdeel van het provinciefonds en een variant op de integratie-uitkering. De integratie-uitkering is bestemd om middelen via het provinciefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Wanneer een integratie-uitkering in het leven wordt geroepen, moet ook meteen het tijdstip worden bepaald waarop de middelen worden overgeheveld naar de algemene uitkering uit het provinciefonds. Op die wijze is het tijdelijke karakter gewaarborgd.

Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. Met deze nieuwe variant is het mogelijk geworden om een aantal specifieke uitkeringen over te hevelen naar het provinciefonds, en om de vorming van nieuwe specifieke uitkeringen te voorkomen.

De introductie van de decentralisatie-uitkering heeft te maken met het rijksbeleid om decentrale overheden meer ruimte te geven voor lokaal of regionaal maatwerk en om de interbestuurlijke lasten te verminderen. Afgeleide doelen zijn onder meer de vermindering van het aantal specifieke uitkeringen, de invoering van single information en single audit (sisa) en de uniformering en vermindering van voorwaarden en informatie-eisen.

De vergroting van de mogelijkheid om in het provinciefonds middelen apart te verdelen via een integratie-uitkering of een decentralisatie-uitkering, doet niet af aan de vrije besteedbaarheid van de middelen. Het geld wordt onderdeel van het provinciefonds en behoort dus tot de algemene middelen van de provincie. De besteding van deze middelen wordt niet verantwoord aan het Rijk, dus er is geen enkele relatie met Sisa.

Een decentralisatie-uitkering zal in het provinciefonds herkenbaar blijven. Dit betekent dat een decentralisatie-uitkering, in tegenstelling tot de algemene uitkering, het mogelijk maakt dat Rijk en gemeenten in partnerschap op hoofdlijnen afspraken maken over te bereiken doelen. Financiële bijsturing in volgende jaren is mogelijk, indien er te zeer van de gezamenlijk geformuleerde doelstellingen wordt afgeweken. De decentrale overheden behouden hierbij wel volledige bestedingsvrijheid.

4.4. Conclusies

Uit de vergelijking tussen de benodigde en beschikbare middelen trekken we de volgende conclusies:

- Er is met de huidige gegevens een tekort aan financiële middelen voor de activiteiten in de totale periode geconstateerd. Tot aan de midterm review onderzoeken we de omvang van het tekort. Op basis van de resultaten van de midterm review voeren we de prioriteiten van hoofdstuk 2 door. Dat kan ertoe leiden dat we landelijke afspraken in het convenant niet op tijd kunnen nakomen.
- We hebben veel doorlopende verplichtingen uit het vorige programma. Deze verplichtingen zijn aangegaan onder de oude nationale bodemsaneringwetgeving. Daarom voeren we hiervoor projectanalyses uit. Daarin onderzoeken we of deze activiteiten kunnen worden afgebouwd danwel afgekocht.
- Met gebiedsgerichte aanpak kunnen we waarschijnlijk een reductie van de bodemsaneringskosten realiseren. We selecteren voor de midterm review gebieden waar we gebiedsgericht aan de slag gaan.

De uitkomsten van de midterm review zijn bepalend voor de termijn waarop de bodemsaneringsoperatie door ons kan worden afgerond. In het geactualiseerde PUC van begin 2012 zal de conclusie van de midterm review worden omgezet in een vernieuwd activiteitenprogramma.

BIJLAGE 1 PUC-onderdeel bodemsanering

In deze bijlage is het onderdeel bodemsanering van ons PUC in detail uitgewerkt. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de begrotingsposten. Verderop worden deze posten nader toegelicht.

Tabel 1

BODEMSANERING	Financieringskader	Totale kosten
1. Doorloop programma 2005-2009		
Projecten	DUB	€ 2.348.148
Monitoring programma en nieuw PUC	DUB	€ 100.000
2. Aanpak spoedlocaties	DUB	€ 1.718.780
3. Beheer/nazorg/afkoop		
Verkenning haalbaarheid afkoopconstructies nazorg	DUB	€ 56.320
Overdracht nazorglocaties	DUB	€ 97.120
Afkoopbedragen	DUB	PM
4. Waterbodems		
Begeleiding	DUB	€ 8.160
Saneringsprojecten	DUB	€ 0
5. Gasfabriekterreinen	DUB	€ 857.475
6. NAVOS		
Voorbereiden beschikkingen/brieven	DUB	€ 85.248
Sanering spoedeisende stortplaatsen (inschatting op basis NO)	DUB	€ 2.010.000
Sanering spoedeisende stortplaatsen (ruwe inschatting)	DUB	€ 1.400.000
7. Subsidieregeling particulieren in landelijk gebied	DUB	€ 155.000
8. Stimulering derden	DUB	€ 73.100
9. Bedrijvenregeling	Nvt	**
10. Vergunningverlening	Nvt	*
11. Toezicht en handhaving	Nvt	*
12. Gegevensbeheer en –uitwisseling	Nvt	*
TOTAAL		€ 8.909.351

* Deze begrotingsposten worden gefinancierd door andere organisatieonderdelen van de provincie.

** Deze begrotingspost wordt gefinancierd door het ministerie van VROM

Ten aanzien van de posten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- De kostenraming van (sanerings- en nazorg)projecten kennen een bandbreedte. Hoe minder van een locatie of de verontreiniging bekend is, des te groter is deze bandbreedte. In de kostenraming van de posten van bodemsanering zijn we uitgegaan van de onderkant van de bandbreedte.
- In de kostenposten zijn geen financiële middelen opgenomen voor waterbodemsanering. Op dit moment zijn geen projecten bekend waarvoor we middelen moeten reserveren (zie ook punt 4 van deze bijlage).
- We onderzoeken de mogelijkheden om nazorg over te dragen aan een externe organisatie. In de kostenraming is geen rekening gehouden met eventuele afkoopsommen voor deze projecten.

TOELICHTING BEGROTINGSPOSTEN

1. Doorloop programma 2005-2009

In tabel 2 is een overzicht gegeven van onze Wbb-projecten die vanuit de programmaperiode 2005-2009 doorlopen in de periode 2010 tot en met 2014. Het gaat om onderzoeks-, sanerings- en nazorgprojecten op locaties waar het niet mogelijk is om veroorzakers of eigenaren aansprakelijk te stellen en er geen externe initiatiefnemers zijn. Voor deze locaties vervullen we een vangnetfunctie.

Tabel 2 Doorloop Wbb-projecten

THEMA/project	UT-code
Nazorg actief	
Dagra Bunschoten	UT031300001
Nazorg monitoring grondwater	
De Hoek stortplaats Maarssen	UT033300002
Anthoniedijk stort Maartensdijk	UT033400004
Oeverweg 4-6 Montfoort	UT033500004
Stortplaats Mastwijkerdijk	UT033500037
stortplaats Emminkhuizenberg	UT033900001
Molenstraat 12 Renswoude	UT033900002
Groeneweg 150 e.o Dravo Bunnik	UT031200002
Beatrixstraat 37 Veenendaal	UT034500087
Holle Bilt 6 De Bilt	UT031000012
Kerkstraat Bunschoten-Spakenburg	UT031300003
Onderzoek	
Amstelkade 1A Amstelhoek	UT073600151
Bornia Schietbaan	UT031600012
Maarsseveense Vaart 92 Maarssen	UT033300016
Saneringen	
Oude Postweg 8A Austerlitz	UT035500050

De uitvoeringsprojecten van tabel 2 leggen een aanzienlijk beslag op het beschikbare budget. Gezien de nationale afspraken om te focussen op de spoedeisendheid van bodemverontreinigingen, zullen we ons in de komende programmaperiode bezinnen op noodzaak van het laten doorlopen van de werkzaamheden. Onder begrotingspost 3 zijn daarvoor projectanalyses opgenomen.

2. Aanpak spoedlocaties

We beschikken in tabel 3 over een overzicht van (potentiële) spoedlocaties. Het gaat om onderzoeks-, sanerings- en nazorgprojecten op locaties waar het niet mogelijk is om veroorzakers of eigenaren aansprakelijk te stellen en er geen externe initiatiefnemers zijn. Dit overzicht is gevoed vanuit twee projecten: de landelijke inventarisatie (PRISMA/FOCUS) en een aanvullende inventarisatie van de provincie naar de gevolgen van de KRW en de Grondwaterrichtlijn (GWR)⁷.

In de programmaperiode 2005-2009 hebben we door middel van onderzoek, een sterke terugdringing van het aantal mogelijke spoedlocaties kunnen bewerkstelligen. Dit onderzoek heeft een overzicht van potentiële spoedlocaties opgeleverd, die in aanmerking komen voor verder onderzoek. Aan de hand van dit overzicht kunnen we een inschatting maken van het aantal nog uit

⁷ Inventarisatie puntbronnen grondwaterwinningen, KRW Detailanalyse provincie Utrecht, Grontmij Nederland B.V., Houten, 16 november 2007

te voeren onderzoeken en eventuele saneringen.

Het bodemonderzoek zal voor 1 januari 2010 (voor de potentiële humane spoedlocaties) of voor 1 september 2010 (voor de overige potentiële spoedlocaties) worden afgerond, om voor de midterm review een overzicht van de noodzakelijke saneringen te verkrijgen.

Tabel 3 Potentiële spoedlocaties (initiatief bij de provincie)

THEMA/project	UT-code
Onderzoek	
Kat Emaille De Beaufortlaan 24 Soest	UT034200011
vm bezinkveld Soest	UT034200008
vm Kodak en Chemco-terrein Soest	UT034200140
stort Wieksloterweg 37C Soest	UT034200085
Zandpad achterterrein Maarssen	UT033300083
Wielsekade 61 Lopik	UT033100023 / 00092
Saneringen	
Ascot De Bilt	UT031000001
Woudenbergseweg 68 Maarsbergen	UT033200004
Mastwijkerdijk nabij 96 Montfoort	UT033500039
Beleidsgronden SBB	
Stort Molenpolder Maarssen	UT033300182

3. Beheer/nazorg/afkoop

Langdurige nazorg of beheersmaatregelen zijn van toepassing op locaties waar na een saneringsmaatregel een restverontreiniging is achtergebleven. Voor de achterblijvende verontreiniging is een vorm van (passieve of actieve) nazorg nodig. Nazorgverplichtingen worden opgelegd aan de bodemsaneerder. Deze is verplicht om de maatregelen uit te voeren, zoals dit is beschreven in de beschikking van de provincie. De nazorgmaatregelen treden in werking zodra het eindresultaat van de sanering is behaald. Dit resultaat is vastgelegd in het evaluatierapport, dat (na de aanpassing van de Wbb) door ons wordt beschikt. De verantwoordelijkheid van de zorgtaken ligt bij de veroorzaker of de eigenaar van de gesaneerde locatie.

Zorgtaken vallen in twee groepen uiteen:

- Organisatorische zorgtaken. Deze richten zich op het bekendmaken en vastleggen van de aanwezigheid van de restverontreiniging. De registratie vindt ook plaats na afronding van een gefaseerde of deelsanering. We leggen deze situatie vast in ons bodeminformatiesysteem Globis (of haar vervanger SquitXo). Eén van de vormen van nazorg is de kadastrale registratie van de achterblijvende verontreiniging en van bijbehorende gebruiksbeperkingen.
- Fysieke zorgtaken. Deze richten zich op het instandhouden van de isolatie en/of beheersing en controle van de restverontreiniging. Voorbeelden zijn:
 - Grondwatermonitoring. In het algemeen vindt monitoring plaats wanneer nog ongewenste verspreiding van verontreinigingen kan plaatsvinden.
 - Tijdelijke beveiligingsmaatregelen of IBC-maatregelen.

Alle locaties waarvoor wij als uitvoerende saneerder verantwoordelijk zijn, zijn opgenomen in tabel 1 van begrotingspost 1. De uitvoering van deze projecten behoort niet tot begrotingspost 3. Daartoe behoren wel de volgende twee projecten:

- We zullen ons in de komende programmaperiode herbezinnen op doorlopende werkzaamheden. Voor alle doorlopende projecten (naast doorlopende projecten ook gasfabrieken, NAVOS en waterbodems) wordt in 2010 een projectanalyse uitgevoerd.
- In het convenant is een artikel opgenomen over de aanpassing van wetgeving waarbij de verantwoordelijkheid voor de sanering van het diepere grondwater tegen betaling van een afkoopsom kan worden overgedragen aan een lokale, regionale of landelijke beheersautoriteit. Deze neemt de verantwoordelijkheid over en staat borg voor een gebiedsgerichte aanpak. In de komende programmaperiode, onderzoeken we wat de mogelijkheden hiervan zijn voor de provincie Utrecht.

4. Waterbodems

Op 22 december 2009 is de Waterwet (Wtw) in werking getreden. Het uitgangspunt van de Wtw ten aanzien van verontreinigde waterbodems is om de waterbodem niet meer als een op zich zelf staand aandachtsgebied te beschouwen, maar als onderdeel van het integrale watersysteem. De regionale waterkwaliteitsbeheerders zijn aangewezen als bevoegd gezag voor het waterbeheer.

Bij de wetswijzigingen wordt de aanpak van ernstige waterbodemverontreinigingen overgeheveld van de Wbb naar de Wtw. Hierop bestaan volgens de invoeringswet Wtw vier uitzonderingen:

1. Bodemverontreinigingen die zich niet beperken tot de landbodem of de waterbodem, maar zich uitstrekken over beide bodems.
2. Een zogenaamde artikel 13 Wbb-verontreiniging die zich zowel op land- als op waterbodem bevindt.
3. Historische ernstige verontreinigingen die zich bevinden in beide bodems, maar zijn veroorzaakt in de landbodem. Dit laatste geldt volgens de invoeringswet Wtw, voor ernstige landbodemverontreinigingen, waarvan Gedeputeerde Staten (GS) hebben vastgesteld dat spoedige sanering noodzakelijk is.

In de situaties 1 tot en met 3 blijven GS op grond van de gewijzigde Wbb bevoegd gezag voor de aanpak van zowel land- als waterbodem.

4. Daarnaast blijven GS op grond van overgangsbepalingen Wtw bevoegd gezag voor (ernstige) waterbodemverontreinigingen waarvoor vóór het tijdstip van inwerkingtreding van de Wtw een beschikking is genomen over de ernst en spoedeisendheid.

Ook de financieringsbepalingen van de Wbb (artikel 76n) worden gewijzigd. De bepalingen die toezien op de financiering van sanering van regionale waterbodems worden gehandhaafd in de Wbb en gaan niet naar de Wtw. Deze keuze in het overgangsrecht is gemaakt, vooral met het oog op de al op ernst en spoed beschikte waterbodemsaneringen (voor het tijdstip van inwerkingtreding van de Wtw).

Op grond van de Wbb (artikel 88) en de invoeringswet Wtw blijven GS na de inwerkingtreding van de Wtw bevoegd gezag voor de hierboven beschreven situaties 1 tot en met 4 in regionale waterbodems. Deze status heeft betrekking op de financiering, de instemming met het saneringsplan en het evaluatieverslag (zonder nazorgverplichtingen) en de zorgplicht.

Vanwege afspraken in het convenant, besteden we bodemsaneringbudget alleen aan spoedeisende bodems. Dat geldt ook voor waterbodems in de situaties 1, 3 en 4. In situatie 2 gaat het om nieuwe verontreinigingen waarvoor de zorgplicht van de veroorzaker aan de orde is. Aangezien onze budgetten aanzienlijk zijn verminderd zullen we tijdens de midterm review waarschijnlijk moeten besluiten om voor de spoedeisende land- en waterbodemsaneringen een prioritering aan te brengen. In hoofdstuk 2 van dit PUC is daartoe de prioriteitsvolgorde vastgelegd.

Op dit moment zijn ons geen situaties bekend die voldoen aan één van de bovengenoemde vier situaties. Daarom komen in dit PUC geen waterbodemsaneringen in aanmerking voor financiering.

5. Gasfabrieksterreinen

In tabel 4 is een overzicht opgenomen van de gasfabrieksterreinen die op ons gasfabrieksprogramma staan. Voor de meeste terreinen is een grondsanering uitgevoerd en wordt een grondwatermonitoring voorbereid dan wel uitgevoerd. In lijn met onze lopende projecten uit begrotingspost 1 wordt voor deze locaties een projectanalyse uitgevoerd. Hierbij willen we weten of en hoe we vervolgvactiteiten inzetten. Er wordt gekeken naar de spoedeisendheid van de verontreiniging, bestuurlijke afspraken en andere zwaarwegende argumenten. Onder begrotingspost 3 zijn daarvoor projectanalyses opgenomen.

Tabel 4 Gasfabrieksterreinen

Locatie	UT-code
Gasfabriek Baarn	UT030800070 en UT030800001
Jaagpad Nieuwegein	UT035300001
Kerkewijk Veenendaal	UT034500003
Westdam 1-3 Woerden	UT063200061
Oranjestraat Woerden	UT063200005
Geiserlaan Zeist	UT035500001
Blikkenburg Zeist	UT035500082
Hofplein Vianen	ZH062000007
Van Rijckevorselstraat Driebergen	UT031600080

6. NAVOS

Binnen onze provincie bevinden zich circa 100 NAVOS-locaties. Voor enkele locaties is een beschikking ernst en spoed afgegeven. We stellen een visie op over hoe we met de NAVOS-problematiek binnen onze provincie omgaan. Deze visie wordt in de loop van 2010 afgerond.

Ook vindt op ca. 20% van de NAVOS-locaties (de meest verontreinigde locaties) een nader onderzoek plaats. Deze locaties zullen vervolgens worden beschikt op ernst en spoedeisendheid. Momenteel kan alleen een zeer ruwe schatting worden gemaakt van de benodigde saneringskosten voor NAVOS-locaties.

Wij hebben bij de midterm review een overzicht van de benodigde activiteiten voor NAVOS-locaties.

7. Subsidieregeling voor particulieren in landelijk gebied

In 2002 hebben we een 'Subsidieverordening bodemsanering eigen woningen' vastgesteld, waarmee een wettelijke grondslag is verkregen om een bijdrage van ten hoogste €50.000,- te verlenen in de netto kosten van bodemsanering. Deze subsidie wordt verleend aan de eigenaar of erfpachter van een ernstig verontreinigd perceel, dat in hoofdzaak voor eigen bewoning in gebruik is. Deze bijdrageregeling richt zich in het bijzonder op eigenaren of erfpachters van woningen in het landelijke gebied.

Naar aanleiding van het succes van deze regeling hebben we besloten het beschikbare budget voor deze regeling te verhogen. Voor eigenaren of erfpachters van woningen in het stedelijke gebied is een soortgelijke regeling van kracht.

8. Stimulering derden

Belangrijke taken zijn informatieoverdracht, het beschikbaar stellen van informatie, het organiseren van bijeenkomsten met overheden en bedrijven en het bieden van deskundig advies. Het betreft de volgende werkzaamheden:

- Gemeenten maken gebruik van het ISV voor het uitvoeren van hun bodemactiviteiten in het stedelijke gebied. Wij hebben een beleidsvisie (ISV3; zie ook par. 3.1) opgesteld, waarin wordt ingegaan op onze activiteiten ten aanzien van ISV. Bovendien ondersteunen we gemeenten en milieudiensten bij het uitvoeren van hun activiteiten en vindt voortdurend informatie- en gegevensuitwisseling plaats.
- Voor bestaande klanten worden contactgroepbijeenkomsten georganiseerd. Met hen worden ervaringen uitgewisseld. Zo krijgen provincie en gemeenten informatie en kennis in handen die zij kunnen gebruiken bij het bereiken van de doelstellingen in het kader van de doelstellingen in dit PUC.
- De provincie stelt aan derden informatie beschikbaar over gevallen van bodemverontreinigingen via haar website en de website van LIB. Het Bodemloket Provincie Utrecht (via www.provincie-utrecht.nl) biedt ook de mogelijkheid om per e-mail of telefonisch aanvullende informatie over een gevonden locatie op te vragen.

9. Bedrijvenregeling

In 2007 heeft de provincie bedrijven en instanties geïnformeerd over de Bedrijvenregeling. Deze mailing heeft geleid tot zo'n 400 aanmeldingen (vóór 1 januari 2008). Voor een deel betrof het locaties die bij ons bekend waren. Van de overige locaties hebben we rapporten van bodemonderzoeken ontvangen. Deze zijn door ons beoordeeld op mogelijke spoedeisendheid van bodemsanering. Met deze actie zijn nog een aantal locaties toegevoegd aan de 'potentiële spoed'-lijst.

Tot dusver beperken de werkelijke subsidie-aanvragen zich tot circa tien per jaar. Omdat veel bedrijven genoodzaakt zullen zijn verder onderzoek en een eventuele sanering uit te voeren in het kader van de aanpak van spoedlocaties, zal het aantal aanvragen toenemen en naar verwachting gemiddeld complexer zijn. Het subsidieverlenings- maar vooral het subsidievaststellingsproces is een zeer tijdrovend proces. In verband met het subsidievereenvoudigingsproject van het Rijk hopen we dat dit proces met ingang van 2011/2012 efficiënter en klantvriendelijker wordt.

10. Vergunningverlening

De provincie Utrecht heeft een wettelijke taak voor het afgeven van beschikkingen voor bodemverontreinigingen. In totaal zijn er vier beschikkingsmomenten: spoedeisendheid van sanering, saneringsplan, evaluatierapport en nazorgplan. In de praktijk worden beschikkingsmomenten samengevoegd. Bovendien wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van het Besluit Uniforme Saneringen, waarmee een administratieve lastenverlichting is bereikt.

De afdeling Vergunningverlening bereidt beschikkingen en vergunningen voor. Bovendien ziet ze toe op de naleving hiervan. De provincie voorziet in een sterke toename van nalevingsacties, vooral in het jaar 2010. Hierbij zal vooral juridische inzet nodig zijn.

11. Toezicht en handhaving

De provincie heeft een wettelijke taak ten aanzien van het toezien op een adequate uitvoering van bodemsaneringen. Een belangrijk onderdeel van het werk is het afleggen van locatiebezoeken. De provincie heeft een beleid waarin alle gemelde saneringen worden bezocht.

De administratieve handhaving van bodemsaneringen is door de provincie in de vorige programmaperiode sterk geïntensiveerd. Hierbij werd gebruik gemaakt van Globis en haar opvolger SquitXo. Waar nodig is actie ondernomen, van het doen van navraag bij de beschikkinghouder tot het verzenden van lasten onder dwangsom. Eén en ander heeft er toe geleid dat het naleefgedrag voor wat betreft het melden van de start van een sanering en het indienen van evaluatierapporten sterk is verbeterd.

Kwaliteit van uitvoering

Sinds 2004 werkt de Provincie Utrecht volgens het Normblad 8001, dat is opgesteld door het SIKB. Het Normblad geeft voor de uitvoering van bodemtaken door provincies een kader waarlangs kwaliteitszorg kan worden opgebouwd. Het Normblad wordt gebruikt om structuur aan te brengen in de tot dusver ondernomen kwaliteitsinitiatieven en om te controleren of alle relevante onderdelen van het werkproces van bodemsanering met voldoende waarborgen zijn omkleed. In het Normblad 8001 zijn eisen gesteld aan de essentiële processen voor het provinciaal bevoegd gezag Wbb. Hierbij is uitgegaan van een aantal kwaliteitsmanagementprincipes. Er is in de vereisten nadrukkelijk een beleidscyclus van continue verbetering opgenomen. Het Normblad fungeert als een nadere precisering en uitwerking van algemene kwaliteitsprincipes, specifiek toegespitst op de provinciale Wbb-taken.

In wet- en regelgeving zijn instrumenten voorradig voor de bewaking van kwaliteit, vooral door de inwerkingtreding van het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit kent een wettelijke erkenningverplichting voor leveranciers van bodemwerkzaamheden geïntroduceerd. De provincie mag alleen beschikkingen verlenen indien deze zijn gebaseerd op bodemonderzoeken en bodemsaneringen uitgevoerd door erkende of geaccrediteerde adviesbureaus, aannemers of laboratoria. De provincie Utrecht heeft deze wettelijke regeling, ook wel de Kwalibo-regeling genoemd, ingepast in haar werkprocedures. Bij iedere melding, tijdens de sanering en bij de evaluatie van een sanering, wordt gecontroleerd of de rapporten, de uitvoering van het onderzoek (veldwerk en lab) en de milieukundige begeleider van een bodemsanering voldoen aan de criteria. De provincie heeft bovendien besloten om in de toekomst in de beschikkingen zelf vast te leggen wie de uitvoerder van de sanering is, wie de milieukundige begeleiding heeft verzorgd, wat hun certificaatnummers zijn en dergelijke.

Binnen de provincie Utrecht zijn beleid, uitvoering en toezicht op de uitvoering organisatorisch van elkaar gescheiden. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis van functiescheiding in het Besluit (Kwalibo).

12. Gegevensbeheer en -uitwisseling

De gemeenten, de provincie en convenantpartijen (bijvoorbeeld SBNS, BSB en Defensie) hebben een gezamenlijke taak in het beheer van informatie over de bodem. Samenwerking en uitwisseling van gegevens zijn cruciaal voor een efficiënte uitvoering van het beleid voor bodem en ondergrond. Het doel is om gezamenlijk te komen tot een één-locatielijst waarop alle verdachte, onderzochte en gesaneerde locaties van bodemverontreiniging staan binnen de provincie Utrecht. Het project 'digitaal beheren van locatiegebonden gegevens van bodemverontreiniging' moet leiden tot een dusdanig inzicht in de werkvoorraad waar de provincie haar provinciaal bodemsaneringsbeleid op kunnen baseren. Tevens wordt met een concreet inzicht in de werkvoorraad beter mogelijk andere beleidsvelden te bedienen met de benodigde bodeminformatie. Het draagt daarmee bij aan duurzaam bodembeheer, gebiedsgericht en integraal werken. De gegevensuitwisseling met gemeenten en andere convenantpartijen maakt het mogelijk het overzicht van de werkvoorraad actueel te houden.

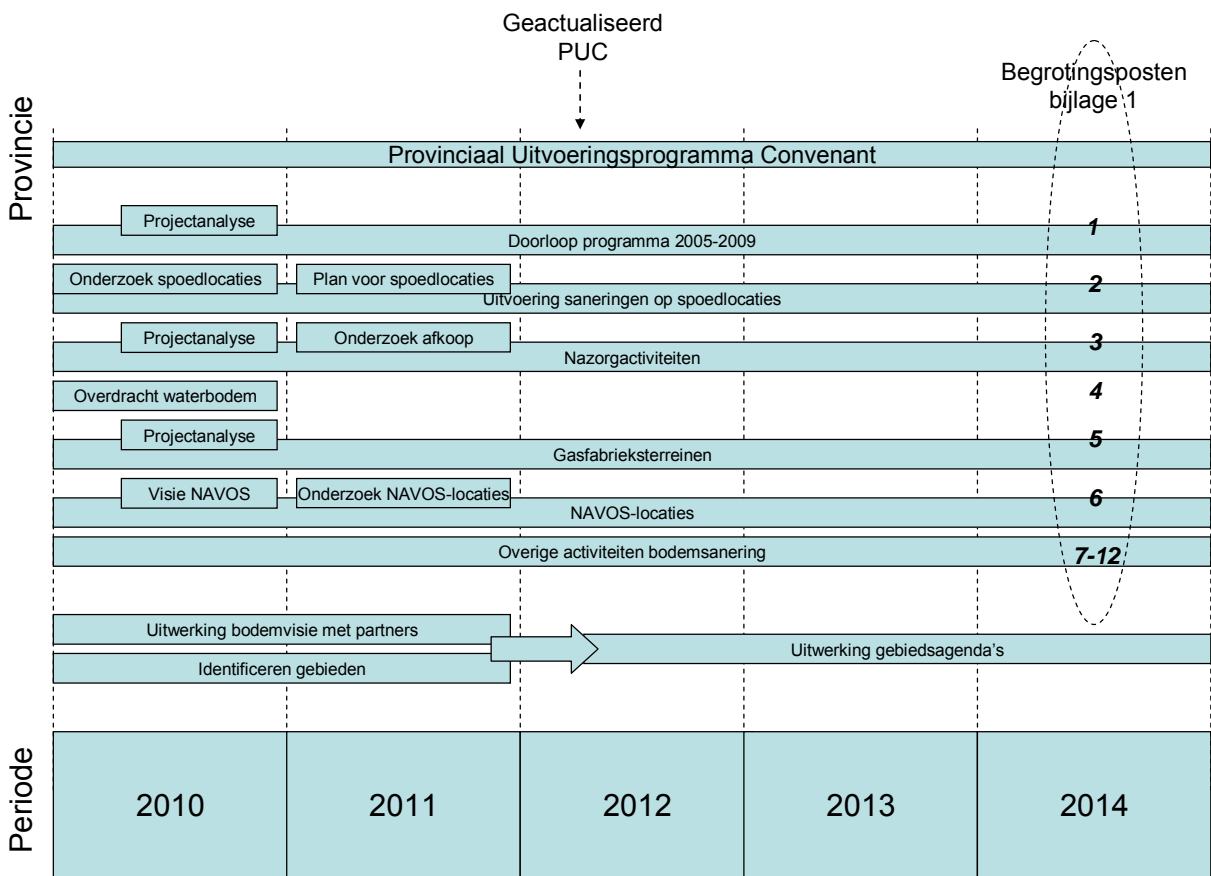
Als leidraad voor de totstandkoming van de één-locatielijst wordt de geactualiseerde handreiking WIS versie 2.0 van 26 februari 2009 en het stappenplan van de provincie gebruikt. De vorming van

de één-locatielijst is een eenmalige actie. Hoofddoel is het ontdubbelen van de locaties met (mogelijke) bodemverontreiniging en te komen tot één lijst met unieke locaties waarvan informatie bekend is over de aan- of afwezigheid van bodemverontreiniging. Verder wordt door de vorming van de één-locatielijst de beschikbare informatie per unieke locatie tussen de betrokken partijen gelijkgetrokken/ gesynchroniseerd en wordt een gegevensbeheerder per locatie vastgelegd.

Inmiddels is reeds met een aantal gemeenten in de provincie de één-locatielijst gerealiseerd. In het begin van de programmaperiode (2010) stappen wij over van het bodeminformatiesysteem Globis naar het systeem SquitXo. Deze overstap gaat gepaard met een implementatieperiode. Na afronding hiervan zal het realiseren van de één-locatielijst met de resterende gemeenten worden opgepakt.

Planning activiteiten

In figuur 3 is een overzicht opgenomen van de activiteiten van het PUC.

Figuur 3 Planning

BIJLAGE 2 Achtergrond Convenant ‘Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties’

Op 10 juli 2009 is het bestuursconvenant ‘Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties’ getekend. Het convenant gaat over de afronding van de bodemsaneringsoperatie, een gebiedsgerichte benadering van het grondwater (zie kader 2 in deze bijlage) en het duurzaam gebruik van bodem en ondergrond. Verder zijn afspraken gemaakt over een vergaande decentralisatie van de uitvoering van het beleid. Dit betekent dat het bodembeleid wordt uitgevoerd door provincies, gemeenten en waterschappen in samenwerking met hun lokale partners. In de uitvoering, het beleid én de wetgeving wordt aansluiting gezocht bij ruimtelijke ordening.

De provincie Utrecht heeft een belangrijke verantwoordelijkheid in het beschermen, beheren en verbeteren van bodem en ondergrond binnen de provinciegrenzen. Dat op zich is niet nieuw, deze drie pijlers zijn al enkele decennia belangrijke activiteiten voor de provincie. Toch verandert er iets. De komende jaren zal het bodembeleid vanuit drie afzonderlijke beleidssectoren, ieder gebaseerd op eigenstandige wet- en regelgeving, zich ontwikkelen naar een integraal beleid voor bodem en ondergrond (zie kader 1 voor de reikwijdte van het begrip bodem). Hierin staat de duurzame benutting van bodem en ondergrond centraal.

Kader 1 Ruimtelijke laag Ondergrond

Reikwijdte van bodem en ondergrond (ruimtelijke laag Ondergrond)

In dit document hanteren we ‘Bodem’ en ‘Ondergrond’ als de term die staat voor de basislaag ‘Ondergrond’ van de lagenbenadering. De lagenbenadering hanteert drie lagen die met elkaar verbonden zijn:

- De Occupatielaag met onderdelen die een hoge veranderingssnelheid kennen; veranderingen voltrekken zich veelal binnen één generatie (10 tot 40 jaar). Voorbeelden daarvan zijn woonwijken en bedrijventerreinen.
- De Netwerkenlaag kent hoge aanloopkosten en lange aanlooptijden; belangrijke veranderingen in deze laag duren circa 20 tot 80 jaar. Voorbeelden zijn spoorwegen, snelwegen en vaarwegen.
- De ruimtelijke laag Ondergrond kent een lange ontstaansgeschiedenis; belangrijke veranderingen vergen al gauw meer dan een eeuw tijd. Denk aan het ontstaan en verdwijnen van veenweidegebieden, stuwwallen en vruchtbare deltagebieden. De ondergrond is veerkrachtig en kan negatieve effecten van ingrepen bufferen, negatieve effecten van ruimtelijke ontwikkelingen kunnen pas laat blijken. Veel milieuthema's hebben een sterke band met bodem en ondergrond, denk bijvoorbeeld aan (grond)waterkwaliteit en biodiversiteit / natuurontwikkeling.

Het veranderingsproces is in gang gezet. Volgens de afspraken in het convenant zal het Rijk de komende jaren de wetgeving aanpassen, bijvoorbeeld door een stevige verandering van de Wbb. We hebben de verandering zichtbaar gemaakt in onze bodemvisie. De benaderingswijze gaat uit van duurzame benutting van bodem en ondergrond. Het bodem- en watersysteem is krachtig én kwetsbaar. Processen in bodem en ondergrond zijn zelfherstellend en vol potentie, maar hebben ook tijd nodig. Bij duurzame benutting staan we voor een complexe wisselwerking tussen bodemgebruik en het bodem- en watersysteem zelf, wetende dat bodem en ondergrond cruciaal zijn in de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken. Denk aan de sterk toenemende opslag van energie in de bodem. Of de rol die het bodemsysteem speelt in de adaptatie aan klimaatveranderingen, zoals het (op natuurlijke wijze) vastleggen van CO₂ in de bodem.

We zullen de samenhang tussen bescherming, duurzame benutting en verbetering de komende jaren versterken. Belangrijk daarbij is dat de erfenis vanuit het verleden is weggepoetst. Om die reden ligt de nadruk in dit Uitvoeringsprogramma in eerste instantie bij de verbetering van de bodemkwaliteit. De belangrijkste veranderingen daarin ten aanzien van verontreinigde bodems zijn:

- Bodemkwaliteitsverbetering: van sectoraal milieubeleid naar integraal ruimtelijk beleid.
- Nieuwe afspraken over bodemsanering.
- Een nieuwe financieringsconstructie.

Bodemkwaliteitsverbetering: van sectoraal milieubeleid naar integraal ruimtelijk beleid

Het beleid voor bodems is de afgelopen decennia gedomineerd door wet- en regelgeving ten aanzien van (chemische) bodemkwaliteit. Algemene uitgangspunten zijn dat schone bodems niet mogen worden vervuild en dat verontreinigde bodems – op termijn of direct – moeten worden gesaneerd. In dit PUC zijn deze uitgangspunten niet veranderd, wel de wijze waarop hier invulling aan wordt gegeven. De gehanteerde werkwijze gaat meer uit van een integrale benadering van het bodem- en watersysteem.

Nieuwe afspraken over bodemsanering

Het sectorale overheidsbeleid voor bodemsanering is gebaseerd op de doelstelling uit het derde Nationaal Milieubeleidsplan (NMP3) om 'alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging gesaneerd dan wel beheerst te hebben ultimo 2023'. Als gevolg van de teruglopende budgetten voor bodemsanering is dit in de tijd aangepast tot het jaar 2030. Bij haar aantreden heeft minister Cramer gesteld dat locaties met ontoelaatbare risico's voor de volksgezondheid prioriteit hebben. Ze heeft in haar brief van 4 januari 2008 voor deze situaties een extra mijlpaal gesteld. Ze heeft echter ook mijlpalen opgenomen voor de overige spoedlocaties. In de brief geeft ze aan hierover nieuwe afspraken te willen maken met de bevoegde overheden. Deze afspraken zijn in het bestuursconvenant 'Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' vastgelegd. Met het convenant geven de minister van VROM én de bevoegde overheden een duidelijk signaal af: in Nederland bevindt de bodemsaneringsoperatie zich in de laatste fase.

Voor wat betreft de spoedlocaties zijn concrete maatregelen in het convenant afgesproken. De locaties met ontoelaatbaar risico's zullen vóór 1 januari 2016 moeten zijn beheerst dan wel gesaneerd. Daarmee is de bodemsaneringsoperatie afgerond. Dat wil niet zeggen dat we na 1 januari 2016 geen bodems meer zullen saneren. Na deze datum wordt bodemsanering onderdeel van het ruimtelijke beleid en is het relevant bij de realisatie van ruimtelijke plannen, zoals het gebruiksmaken van locaties.

Voor grondwaterverontreinigingen is een aparte passage opgenomen in het convenant. Het ministerie van VROM heeft daarin toegezegd dat de wet zal worden aangepast, waardoor een gebiedsgerichte aanpak mogelijk wordt (zie ook onderstaand kader 2).

Kader 2 Gebiedsgerichte aanpak grondwater**Grondwater**

De Wbb is momenteel het wettelijke kader voor onderzoek en sanering van ernstige bodemverontreinigingen. Uitgangspunt van de huidige Wbb is dat onderzoek en sanering van ernstige grond- en grondwaterverontreinigingen gevalgericht dienen te worden aangepakt. Gevalsgerichte aanpak houdt, kort gezegd, in dat de exacte omvang van ernstige grond- en grondwaterverontreiniging moet worden vastgesteld op basis van een technische, organisatorische en ruimtelijke samenhang tussen de aangetroffen verontreinigingen. Van primair belang is dus dat volgens deze invalshoek het bodemonderzoek gericht dient te zijn op het identificeren in een bepaald grondgebied van de exacte omvang van afzonderlijke gevallen van ernstige bodemverontreinigingen.

Indien in een bepaald gebied door middel van een nader bodemonderzoek de afzonderlijke gevallen van ernstige bodemverontreiniging zijn bepaald, kunnen GS bepalen dat met de sanering van afzonderlijke gevallen van ernstige verontreiniging die aan elkaar grenzende grondgebieden zijn gelegen, gelijktijdig, clustergewijs wordt begonnen.

In de praktijk is evenwel gebleken dat deze ernstige bodemverontreinigingen met name in het grondwater in stedelijke gebieden ter plaatse van oude industrie- en bedrijventerreinen zich vaak zodanig met elkaar hebben vermengd dat gevalgericht bodemonderzoek en clustergewijze bodemsanering in de praktijk niet goed mogelijk is of niet kosteneffectief is. In de praktijk blijkt dan ook dat de aanpak van deze grootschalige grondwaterverontreinigingen stagneert mede vanwege de zeer hoge kosten van onderzoek en (clustergewijze) sanering. Als gevolg hiervan stagneert in deze stedelijke gebieden vaak ook de herontwikkeling, zowel bovengronds als ondergronds. Er treedt niet alleen stagnatie op in gewenste maatschappelijke ontwikkelingen. Ook de verdere verspreiding van deze grootschalige verontreinigingen levert een probleem op. Door deze verdere verspreiding raken jaarlijks omvangrijke kubieke meters grondwater verontreinigd. Deze verspreiding verdraagt zich niet met de KRW en de GWR, die deze omvangrijke verspreiding van deze grootschalige, ernstige grondwaterverontreinigingen aanmerkt als inbreng van verontreinigende stoffen.

In de brief van 4 januari 2008 van de minister van VROM aan de Tweede Kamer is over het bodemsaneringsbeleid onder andere melding gemaakt van deze gesignaleerde knelpunten in de praktijk van grootschalige grondwaterverontreinigingen. In het convenant hebben VROM, LNV, V&W, IPO, VNG en UVW gezamenlijk vastgelegd dat in 2015 bodemsanering en gebiedsgericht grondwaterbeheer voor bodem en ondergrond dusdanig zijn geïntegreerd, dat het optimaliseren van samenhang en samenwerking tussen de verschillende beleidsdoelen (bodemenergie, grondwaterbescherming, biodiversiteit, bodem en ruimtelijk ontwikkeling) moet leiden tot de meest efficiënte, duurzame en kosteneffectieve oplossing. In het Convenant is aangekondigd dat de rijksoverheid gebiedsgericht grondwaterbeheer wettelijk zal inbedden in de Wbb.

Een nieuwe financieringsconstructie

Voorheen was het Meerjarenprogramma gekoppeld aan de (Rijks)financiering voor bodemsanering. Deze situatie is met het tekenen van het convenant gewijzigd. Het bodemsaneringsbudget zal vanaf 1 januari 2010 voor de provincie Utrecht beschikbaar komen via een decentralisatie-uitkering bodem in het provinciefonds. Ook voor ISV wordt deze situatie nagestreefd en in 2011 gerealiseerd. Ten behoeve van de toekenning van middelen via decentralisatie-uitkeringen bodem en ISV worden door het ministerie van VROM AMvB's opgesteld, waarbij de beleidsafspraken van dit convenant leidend zijn.

Provincie Utrecht, april 2010
Postbus 80300
3508 TH Utrecht
T: 030 258 9111

www.provincie-utrecht.nl

© Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

[MMC 11777]